САНА ОЛОХ

ЧУРАПЧЫ УЛУУЬУН ХАҺЫАТА.

ХАҺЫАТ 1931 СЫЛ АЛТЫННЫЫ 18 КҮНҮТТӨН ТАХСАР.

№№ 47—48 (8000—8001). ✦ 1996 сыл муус устар 18 күнэ. Чэппиэр ✦ Сыаната—3968 солкуобай.

Умсугутуулаах уу

Улуус хаһыатын бу дьыл күлүн тутар 2 күүгүннэрэ күннэригэр «Илин Энгэр» ЭСЭ аналлаах таһаарыыларыгар «Сүт-кураан сыппах быһаарар сулуйтаран бүтүннүгэ диэн хоту күүс өртүнэн хоһоруллуу кыттыылаах, күн бүгүнүгэр диэри дьонун сэргэтин туһугар сүтү-курааны утары охсуһуурга сыратын биэрэн дьүөгүөрдэахтик үөлэһэр ытыктабыллаах П. Т. Аржаков сүрүйүүтүн сэгэрдим. Кылгастык тус бэйэм санаабын этиччэ табыллыах курдук.

Быйылгы үммүт дьылы соччото суох кураан буолуо диэн аналы-миниэн дьарыктаммыт күн-дьыл сулуспатын урукку начальника П. Степанов, П. Аржаков билгэлиллэр. Оны туоратар сылтан быйыл саас муус устар ый үһүс декадатыттан хаарыардаһы искусственнайдык түһэрэргэ П. Аржакова этиитин өйдөөн, быыстан ардахтатыыны эрдэлэтэр курдук тына дьаһаныахха өйүг. Тымныыга сир тоҥутар, кэмин иннинэ тастан дьайан, ардахтатыы хаардатыы мүлчүрүйбөт бастаны сорукпут буолбута өйдөнөр.

Итн биирэ. Иккиһиннэн, айылҕаны аахсыбакка күүһүлээһин үчүгэйгэ тиэрпитэ эмиэ иҥиллибөт-биллибөт. П. Аржаков ирдиринэн, 120 мм сөҥүүнү түһэрэн сир тоҥутар сиргэ иҥэрбэккэ халыттахпытына, туохха да баппатыгыйбөт балыскан уу буолуо. Ытык кырдьаҕаспыт Д. П. Лазарев улууһун дьонугар-сэргэтигэр өлбөө дуйбөт үйэлээх бэлэҕи хаалларбытын бүгүн ойдуур, ахтар сөрдөөх. Кини Таатта уутун Чурапчы эбэтигэр куттарда, нэһилиэгэр үс күөлү толорторбо, эмиэ собоку сиэттэ. Атын да нэһилиэктэртэ үгүс саҥа күөллэри үөскэттэ. Үтүө ниһи үйэ ангардаах сыралаах, түүктээх үлэтигэр дьонсэргэтэ махтаныан-махтанар. Үөскэппит күөлларин быһыттарын харыстыах, кэриэстиэх туһааччыт. Биһиэхэ, сахаларга, сиэтэтэ кэмэйдээ, биирдэ быс диэн баргэн этиэ баар. Онон быйыл күөлдэр барыы уунан туолан, уулу ингэрбэт буолан турдахтарына, ону санатар ордук тоҕоостоох. Итиннэ итн мыҥдыр этиини тутуспакка, кэлтэччи П. Аржаков идеятын өйүүрбүт сэрэхтээх. Табыллыбатахха, иннэ суох иэдэн, аана суох алдьархай буолуон сөп курдук. Мыыллыма үөнна Лампа быһыттара аварийнай туруктаахтар, Лампа быһыта аспыт саас уутун аннынан быыһылаппыта, нэһиилэ бөпүппүт. Быйыл уу кэллэҥинэ үйбат туруктаах, уута быыкка диэри ыга аннан турар. Мыыллыма уута итиннэ аннытар диэри толору, быыта кэдэйбит. Бу быыт бардар эрэ Быанана. Дириҥ, Чычаас күөллэриэн кэлэр, Лампа күөллэрин быыстын тоҕо солуур, күөллэрин кэнөрер. Онноҕор таммах уу таах алдьатар диэччилэр. Күөл кэстөҕүнэ күөлү кэбэрер, оччотугар Чурапчы улууһугар үөнна ыаллыы Таатта улахан ороскуот, дириҥ алдьархай тахсыан сөп.

Дьиҥэр, бу кэмнэ улуусчут уунан быстаран олорор буолбатах, аҕара баран аанньа буолбаттар диллэр кырдьаҕастар. Улахан ууну мунньан баран ону куоттаран сирбитин-дойдубутун, буор кырыстаах урэхтэрбитин хаһыта-тоҕута түһэрэн көнүс оҥортоон кэбиһиэхпит суоҕа дуо? Иккиһиннэн, бу кэмнэ сылгы маассабайдык төрүүр (хоруотуур) кэмэ буолар. Онноҕор көннөрү тыалга-хаарга сылгы маассабайдык кулунначчы, эго тымныыга күүһүлээн ардахтаттахха, айылҕаҕа, кыылга-сүөлгэ хаҕыс уларыйыылар буолуохтарын сөп. Сайын улахан тобурах түһэн чычаах сымыытын алдьатарын билэбит эбит. Муус устар үһүс декадатыгар күүһүн бальыскан ардыы туран итиннэ тымныы тахсуһуутугар тоҥон кэлимсэ муус буолуо түһүө эбэтэр мааны курдук хам тоҥон, муус тоҥот буолан чугастааҕы улуустар сылгыбыт олорчу тоҥон, хоргуйан, күлуннаан оҕуннаҕына да көҥүлэ. Сылгы хоруотуур кэмигэр кинитэн ордук кэбирэх тымнаах хараҥай баара биллибэт.

Түмүктэр күн-дьыл туһунан сабаҕалааһыннарбыттан кэпсээтэххэ маннык:

—күһүн көмөҕүн үүгэйдик түһэрдэҕинэ уонна мас ниитээтэҕинэ кэлэр сайын үчүгэй;

—өскөтүн күһүн ичигэстэ ардаатаҕына уонна хаар халыҥык түстэҕинэ кэлэр саас уулаах буолуоҕа күүтүллэр;

—хаар быйыл чиг—хаартан уу кэлэр;

—сайын тиит лабылын алдьаппат — тиҥиилээх саас тыаттан киирэр уу эльбэх, үрэх суурдар;

—кыйын ый эргэтигэр, санатыгар хаардаабыта, аны сайын ардахтаах буолуо;

—халлаан ыйа быыта суох тымныыга төрөөтө, ол аата, муус устар ый эргэтигэр диэри халлаан түүнүн тымныытын ыйыктыа суоҕа. Саас быйыл 10-са хонугунан хойутаан кэлиэ, хатааһына суох буолуо. Эмискэ иҥэрэн хаарын уулларыан сөп;

—Саха сирин үрдүнэн куобах эҥинэ, ол аата, хаһан куобах үөскүөр диэри өҥ дьыллар. Өрүс эҥэрдэхтэр уугa барыахтарын сөп;

—быйыл Касьян сыла, дьоҥго-сэргэҕэ ыарахан сыл буоларын эмиэ умнуо суохтаахпыт. Куйаас күннэргэ тобоҕо хаххалаах, ууттан чугас сылдьыг.

Итн эмиэ айылҕаны кытта сибээстээх. Онон, улууһум дьоно, бу этиилэрбэр саналаҕытын үлэстэрэнитигэр ыытыыбын.

Николай САРГЫДАЕВ.

Дириҥ бөҕ.

УУ—ОЛОХ ТЫЫНА

Ытыктабыллаах Саха сирин олохтоохторо!

Эйигиннэ полиомиелиты утары иммунитеттааһын национальнай күннэрин ыытыыга актыыбыныйдык кыттарытыгар, оҕолорбутун инбэлиит, босхо оногор ураты кутталлаах инфекцияттан көмүскүүргүтүгэр ыгырабыт!

Биһигэр кэлүөҕэ төрөппүттэр 40 сыл анараа өртүгэр тура сылдьыбыт полиомиелит эпидемиятыттан куттанны диэн тугун толорутук ойдуулларэ ыарахан. Хомойуох иһин, полиомиелиты кэбүтэччи эмиэ олохпутугар суоһаата. Тас эйгэҕэ сылдьар вирустан ыалдьыы, бэл өлүү түбэлтэлэрэ Россияҕа бэлиэтэнэ.

Биһиги дойдубутугар итн ыарыыттан эрэллээх көмүскэччи—күүстээх уонна доруобуйаҕа буортута суох вакцина баар! Баара-суоҕа 4 хааппыла вакцинаны оҕоҕо иҥэрдэн, кинини инбэлиит буолууттан, өлүүттэн быыһыыр кыахтаахпыт.

Ураты кутталлаах инфекционнай ыарыы Саха Республикатын территориятыгар тарҕаныытын бэлэмнэр түһүттэн Саха Республикатын Правительствата **1996 сыл кулун тутар 18 уонна муус устар 22 күннэригэр полиомиелиты утары оҕолору иммунитеттааһын национальнай күннэрин ыытарга быһаарда.** Итн күн эмиэ үлэһиттэрэ 3 ыйыттан 3-гэр диэри саастаах оҕолорго полиомиелиты утары вакцинация оногуохтара.

Барытыгын прививкалыыр пууннарга кэлэрэтигэр ыгырабыт, эмчиттэр оҥо учреждениеларыгар, бирдиилээх ыалларга эмиэ сылдьыахтара. Барыы күүстүүн холбоон эрэ кутталлаах вирус тарҕаныытын утары кодьуустаахтик үлэлиэхпитин, полиомиелит Саха сиригэр тарҕаныытын тохтотуохпутун сөп.

В. ВЛАСОВ,
Саха Республикатын Правительствотын Председателин солбуйаччы,
П. ЯКОВЛЕВ,
Саха Республикатын доруобуйа харыстабылын министрэ,
И. ЕГОРОВ,
Саха Республикатын санитарнай-эпидемиологическай кэтээн көрүүгэ Госкомитетын председателэ.

ПРИВИВКАНЫ ОНГОРОР ПУУННАР КҮҮТЭЛЛЭР

Муус устар 22 күнүгэр Чурапчы сэлиэнньэтигэр оҕолорго полиомиелиты утары прививканы оногор пууннар:

Бастакы пуун—«Туллукчаан» үһүйээн. Онно кэлэллэр: Западнай, Кольцевая, Ленин (ветстанциттан арҕаа), Петровскай, Эрилик Эристин, Речной, Октябрьскай (41 №-риттэн арҕаа диэки), Орджоникидзе (бэнсэриэттэн арҕаа диэки) уулуссаларга, Новая, Западнай, Петровскай, Эрилик Эристин переулоктарга уонна буойуна территориятыгар олороччулар.

Иккис пуун—«Кэскил» үһүйээн. Кириэллэр: Миитэскин Алааһыгар, бастакы, иккис кварталларга, Комсомольскай уулуссаҕа олороччулар.

Үһүс пуун—«Кыталык» үһүйээн. Кириэллэр: Пятилетка, Юбилейнай, Северная, Хатыгыаах, Нерюнгри, Рабочай уулуссаларга, Рабочай переулокка олороччулар.

Төрдүс пуун—«Чуораанчык» үһүйээн. Кириэллэр: Ермолаев, Корюн, Спортивнай, Курортнай уулуссаларга, Спортивнай переулокка олороччулар.

Бэҥис пуун—эт-үүт комбинатын хонтуората. Кириэллэр: Комаров, Красильников, П. Алексеев, Полярнай уулуссаларга, Күөрэгэй Алааһыгар олороччулар.

Алтыс пуун—оҕо консультациятын хоно. Кириэллэр: Соколыников, Партизанскай, Карл Маркс Колхозная, Восточнай, Трактовай, Дзержинскэй, Ойуунускай, Мещеряков, Крупская, Музейнай, Чаранскай, Озернай, Сима Сергеев, Советскай, Ручейнай, Набережнай, Горькой, Ленин (42—49 №№-риттэн илин диэки), Октябрьскай (41 №-риттэн илин), Орджоникидзе (21 №-риттэн илин) уулуссаларга уонна ДАЭС территориятыгар олороччулар.

Хос быһаарыы: дьиэҕэ прививканы ылбыт оҕону прививка ылбатах оҕоттон үс ховук устата туһунан тутуллар.

БИИР ИДЭҔЭ—42 СЫЛ

Биир идэҕэ, биир тэрилтэҕэ үһүн сылларга үрүлүйэ-харалыйа үлэлэбит дьоммутунан сөрдөөхтик нэлэ туттабыт. Оннун биир дьиҥнээх маанылыы киһиэнэ улуустаабы типография директора П. М. МАССАЕВ буолар.

Иллэрээ күн типография уонна «Саха олох» хаһыат редакциятын коллективтара Саха Республикатын норуотун хаһаайыстыбатын үтүөлээх үлэһитин, бочуоттаах сылыгынан атаарыы ҥорүүлээх, эмиэ да курус тутаннан балыстаах.

— Биһиги республикабытыгар бэчээккэ бүтүн олохтон аахабыт ытыктабыллаах ветеранныт Петр Михайлович. Эн типографияҕа үлэлии кэлиэххититтэн 42 сыл аста, бу кылгаһын дуу, үһүнүн дуу ким барыта өйдүөҕэ. Эн улуускар полиграфическай кадрдарыа интигэ-ҥорэтигэ үтүөкэн түмүгүттэммиккинэн, тиҥэрэр, бэйэт туйахчын хатарар солбуту бэлэмнэбиккинэн киэн туттуоххун сөп,—диэтэ быстахтык ыллаахха, бэйэтин эҥэрдэ тылыгар Саха Республикатын «Сахаполиграфиздат» национальнай издательскай-полиграфическай компаниятын производствоҕа директора В. П. Изведова. Бу компания генеральнай директорын кадрдара ыытта үлэҕэ солбуйаччы Т. Н. Олесова, компания улуустары ыытта үлэҕэ ыыгаабыгай бухгалтерын солбуйаччы Л. П. Петрова Петр Михайловичка үтүө сыныаланы, үһүн дьоллоох олоҥу баҕардылар.

Республика ыарыыҕас полиграфиҥын бу баҥа күнүнэн улуус уонна Чурапчы сэлиэнньэтин дьаһалталарын аатыттан Улуус Муниципалитетын председателин солбуйаччы А. Р. Саргыдаев, «Саха олох» хаһыат редактора Г. Г. Попов уо.д.а. истиҥнэр эҥэрдэлэстилэр.

«СО» корр.

Чурапчы эдэр сааһа

Ыччакка аналлаах таһаарыы

Улуус Мунньаҕыы депутаттарыын
VI сессията

БЫҺААРЫЫ

Чурапчы с. Муус устар 4 күнэ, 1996 с.

ЧУРАПЧЫ УЛУУ�exЬУН ЫЧЧАТЫН ИННИКИ САЙДЫЫТЫН ПРОГРАММАТЫН ТУЬУНАН

Улуус дьаһалтатын ыччат, туризм, физкультура уонна спорт дьыалаларыгар управлениетын начальнигын Дмитриев Ю. С. информациятын иҥэн уонна дьүүллэһэн баран, Улуус Мунньаҕа БЫҺААРАР:

1. Чурапчы улууhун ыччатын инники сайдыытын программатын бигэргэтэргэ (1 №-дээх сыһыарыы).

2. 1996 сылга улууска ыытыллар ыччакка аналлаах дьаһаллар былааннарын бигэргэтэргэ (2 №-дээх сыһыарыы).

3. Дьиэ тутуутугар улууска бэриллэр ссуда 35 пырыһынтан итэҕэһэ суоҕун эдэр ыалларга биэрэргэ.

4. Туһаанныах управление (Дмитриев Ю. С.) Ыччат сылыгар аналыыт дьаһаллар тэрээһиннэрин сүрүннүүр улуустааҕы комиссия (Тарасов Т. Л.), нэһиилэктэр дьаһалталара ыччат сылыгар ыытыллар бары дьаһаллары, бигэргэммит ыччат инники сайдыытын программатын толоруу улууска тэрээһиннээхтик, кэнэҥ араҥаны хабан информация средстволарынан кэҥэтик сырдатыллан ыытыллаллаах хаачыйалларыгар сорудахтыырга.

5. Нэһиилэктэргэ үлэлиир ыччат уонна спорт специалистарын үлэлэрин талыбүрүн резервнаах фонд суотугар үрдэтэргэ.

6. Ыччат бары саҥа саҕалааһыннарыгар болҕомтолоохтук сыһыаннаһан, ой-саная, уонна үй-хаҥы өрүүнэн өйүүлэриҥэр нэһиилэктэр дьаһалталарын бастыыларын эбээһинэстиргэ.

7. Улуус ыччатын үлэтин-хамнаһын, сынньалаҥын, ыччат хамсаһыныын, эдэр талаанныах ыччаттары республика, олохтоох телевидение, бэчээт ноҕуо сырдатан дьоҥно-сэргэҕэ билиһиннэриини ыытарыгар улуус ыччакка уонна спорка управлениетын (Дмитриев Ю. С.) сорудахтыырга.

8. Быһаарыы туолуутун хонтуруоллууругар Улуус Мунньаҕын бастыйаанкай комиссиятын (председатель Заболоцкая Н. М.) эбээһинэстиргэ.

Улуус Мунньаҕын председателэ И. СИВЦЕВ.

НЭҺИЛИЭК ДЬАҺАЛТАТЫН ЫЧЧАККА УОННА СПОРТ ДЬЫАЛАЛАРЫГАР СПЕЦИАЛИЬЬЫН ЭБЭЭҺИНЭСТЭРИН БАЛАҺЫАННЬАТА

1. Ыччат, спорт дьыалаларынан дьарыктанар специалист нэһиилэк дьаһалтатын баһылыгын дьаһалынан улуустааҕы ыччат, туризм, физкультура уонна спорт дьыалаларытар управление начальникэ аныыр.

2. Нэһиилэк дьаһалтатын туһаныллыах специалиһа Чурапчы улууhун уонна Саха Республикатын ыччакка государственнай политикатын программатын олохтоох условиялаһыннан дьарыктанар.

Ыччат уонна спорт дьыалаларыгар специалист:

— ыччат государственнай политикатын ыытыы уонна салайыы государственнай органын бэрэстэбиэнэлиэн буолар;

— бэйэтин үлэтигэр Саха Республикатын ыччатын политикатын законодательствотынан, ыччаттар уонна нэһиилэкниэ уопсай мунньахтарын быһаарыыларынан уонна уураах хаардыын салайтарар;

— үлэтин улуустааҕы, нэһиилэктээҕи дьаһалталары, улуустааҕы салайтар государственнай органнары, культура, дьиэ кэргэн, дьахтар проблемэлэрин специалистарын кытары дьүүрэлээн тарийар;

— үлэлиир усулуобуйанан, телефонунан, транспортынан хаачыллыахтаах, социальнай көмүскэлэ ах буолуута мэктиэлэниэхтээх;

— бэйэтин үлэ тэрээ улуустааҕы ыччат уонна спорт управлениетын, оттон миэстэҕэ дьаһалта баһылытын хонтуруоллаан уонна салалталарыгар үлэлиир.

4. Нэһиилэк дьаһалтатын ыччакка уонна спорка дьыалаларын специалиһа эбээһинэстиэр:

— ыччат политикатын пропагандалыырга, олохтоох киллэрэргэ актыыбынайдык ыытыарга;

— нэһиилэк территориятыгар олорор ыччаттарга детальнай учуот ыытарга;

— ыччаттарга юридическай көмөнү тэрийэргэ;

— нэһиилэктэн үөрэҕэ сылдьар студент ыччаттары учуоттуурга уонна хонтуруоллуурга, сибээһи тутуһарга, нэһиилэк дьаһалтатын материальнай көмөтүй тириэрдэргэ;

— нэһиилэктэн сууттанан колонияҕа түбэспит ыччаттары ыытта сибээстэһэргэ, реабилитационнай комиссияны ыытта үлэлэһэргэ;

— үлэтэ суох ыччаттарга учуот ыытарга, үлэ бирэдэтин үлэ вакансияларыгар даарбанканы тэрийэргэ;

— ыччаты сайыннарарга, интеллекти үрдэтэр сыалдаах интернэстэриннэн кулууптары, ыччат общественнай тэриллэлэрэ үөскэтиннэрин көҥүлүүргэ;

— ыччаттарга аналлаах тематическай, культурнай, спортивнай дьаһаллары тэрийэргэ;

— улуустааҕы ыччат уонна спорт управлениетын халандаарынай былаанынан сөп түбэһиннэрэн ыытыллар күрэхтэһиилэргэ нэһиилэк сүүмэрдэммит хаамаандатын ыытыарарга;

— ИДьО, доруобуйа харыстабылын, эргэн, культура, үөрэх миэстэтээҕи салалталарын тардан туран, сокуоннай саастарын ситэ илик оҕолорго арыылаһыны, наркоманияны бохсор сыалдаах программаны оҥорорго;

— норуот туттар табаардарын, тыа хаһаайыстыбатын бородуукуоллатын саҥа көрүҥнэрин өйөрүн таһаарыыта уонна сайыннарыыта ыччаттар кылаатталарын киллэрэллэрин ситиһэргэ.

ЛИДЕР БИҺИЭХЭ ЭППИЭТТЭРЭ

Саха Республикатын Президенэ М. Е. Николаев 1996 сылы Ыччат сылыгын биллэрбитэ. Ити эдэрдэри саҥа кирбиилэргэ, үлэлиргэ-иҥдьга көҥүлэтэ. Биһиги улууспут ыччаттара өгөрбүт инники сайдыыларын программатын Улуус Мунньаҕын депутаттарын VI сессията бигэргэттэ, программаны олохтоох киллэрэр дьаһаллар бэлиэтэнилэр. Биһиги корреспондеммыт улуустааҕы ыччат, туризм, физкультура уонна спорт дьыалаларыгар управление начальника Ю. С. ДМИТРИЕВИ көрсөн кэпсэттэ.

— Юрий Семенович, улуус ыччаттарын конференциятыгар ыччат лидердэрин бонуруоба сытыытык туруоруллубуттартан бирдэстэрэ этэ. Эйиги итиннэхэ туох саная аах хыт?

— Биллиэн нэһиилэктэргэ 16 ыччаты кытта үлэлиир специалистар итиэннэ корүллэн турар, олоргон биирэ — Арыылаахха үлэлиит кэсто илик. Баһылык Владимир Ядрихинскай наадалааҕынан аахпат быһыылаах, кыһаммат. Специалистар бары кэриэтэ орто аналы үөрэхтээхтэр. Саастарынан маллаахы 17—25. Хамнастара кыра — ыйга иннилэригэр 300-350 тыс. солк. ылаллар. Үгүстэр атын иккис үлэлээхтэр — көчөгөрдыыллар, музейга үлэлиллэр, о. д. а. Итиннэ маннык проблемалар үөскээн тахсаллар. Бастакытынан, ыччат лидерэ иннилэри барыы өрүүнэн биллиитинэн-көрүүтүнэн, ойуон-саная аатынан баһылыыр-көҥүлүүр киһи буолуохтаах. Оттон хомойуох иһин, кыалла илик. Нэһиилэктэ олорор сабыдыалаах, биир түмсүүлээх, улахан күүс — уурутталлар ыччаттан тайанан тутталлар, сабыдыалара мөлтөх. Киниилэр ортолоруттан лидери талыахтарын саанаа кыратыттан олуйтаран, ким да үлэлиэн баҕарбат.

Нэһиилэктэр баһылыктара кім бонуруоһу бы ыарыыстарын сөп эҥин Онуоха холобурга Хатылы нэһиилэгин баһылыгын Ульяна Николаевна Атласованы аатыахпыт: баҕарбаҕын. Маанна ыччаттар сөбүлээн көҥүлэн кулууптарыгар социальнай-культуурдай кини тэриллэн эрэллэр. Ити улуус культуратын сайдыытын 2000 сылга диэри программатыгар киллэрилиннэ. Маанна ыччаты кытта үлэлиир үс киһи баар — лидер Ирина Петрова, спортивнай үлэни тэрийэччи Вячеслав Лонгинов уонна ити кини директора Василий Макаров. Биир үлэлиэхтэн уратытын дьаһалта хаачыстыыр. Баһылык У. Н. Атласова киниилэри кытта ыкса сибээстэх. Атын да нэһиилэктэр баһылыктара итинник дьаһаллара буоллар хамсаһын сүүһүрүөх этэ.

Иккиһиннэн, хаанас кыратын туһунан. Итиннэхэ Улуус Мунньаҕын депутаттарын VI сессията резервнай фонд суотугар үлэ толобүрүн улаатыннарарга быһаарыы ылынна, ити биһигиннэ үөрдэр.

Үсүһүнэн, биһиги специалистарбыт эдэр дьон. Онон салгыы үөрэнэллэтыахпыт эрэллэр, ситэтэ суох. Онон миэстэтигэр урукку комсомольскай партийнай үлэһиттэри тардан комөкө оҥорор болохтоох тэрийбэт кэдьүүстээх буолуо этэ. Баҕар, итиннэ сорохтор уруккулуу стилиэнэ үлэлэтээри гынар дуо диэн омнуолуу саныахтара. Оннук буолбатах, ол тыынан бараннуруккуну барытын тибэр табыллыбата биллэр — үчүгэйин туһаныахтаахпыт.

— Үлэҕит хайысхатын быһаарар, соруктары туруорар программаны ылынныгыт. Дьаһалларгытын кордоххо, атын управленияларыгыт кытта алтыһаран эбэх эбит. Киниилэрдиин үлэни сүрүннэһиҥ, биргэ үлэлэһиҥ туһунан туох этиэҥ этэй?

— Культура управлениетын, үлэ кинини кытта биирдэ үлэлиэбит. Биистэтин ыччаттаа, үлэ миэстэтэрин таһаарыыта, үлэни хаачыйыыта, бизнеска үөрэтиигэ дьаһаллары бэлиэтэннибит. Улууска Т. Л. Тарасов председатыахпыт эрэллэр, ситэтэ суох. Онон миэстэтигэр урукку комсомольскай партийнай үлэһиттэри тардан комөкө оҥорор болохтоох тэрийбэт кэдьүүстээх буолуо этэ. Баҕар, итиннэ сорохтор уруккулуу стилиэнэ үлэлэтээри гынар дуо диэн омнуолуу саныахтара. Оннук буолбатах, ол тыынан бараннуруккуну барытын тибэр табыллыбата биллэр — үчүгэйин туһаныахтаахпыт.

— Үлэҕит хайысхатын быһаарар, соруктары туруорар программаны ылынныгыт. Дьаһалларгытын кордоххо, атын управленияларыгыт кытта алтыһаран эбэх эбит. Киниилэрдиин үлэни сүрүннэһиҥ, биргэ үлэлэһиҥ туһунан туох этиэҥ этэй?

— Культура управлениетын, үлэ кинини кытта биирдэ үлэлиэбит. Биистэтин ыччаттаа, үлэ миэстэтэрин таһаарыыта, үлэни хаачыйыыта, бизнеска үөрэтиигэ дьаһаллары бэлиэтэннибит. Улууска Т. Л. Тарасов председатыгар ыытыллар эрэллэр, «Саҥа аналлаах» диэн ыытыллар. Ол иннинэ ыытыллыбыт. Онон ыытыллыбыт. Онон ыытыллыбыт. Онон

Биһигини арааччылыыр фирма

Кэлин кэмҥэ республика олохтоохторун үүгэ өрт страховой медицинскай полиһы (сибиидэталыстыбын) ылла. Онон сибиэстэҥ, нэһилиэнньэ медицинскай страхованиеҕа ыытыаһа улаатта, ол иһин хас республика кэҥиэнньэтин 80 бырыһыанын страховкалаабыт «Аргыс-медстрах» фирма генеральнай директорун, медицинскэй наука кандидатын Е. Е. Борисовы көрсөн кэпсэттим.

Корр.: Егор Егорович, кыргыстык бэйэни туоскуттан билиһиннэр эрэ.

Борисов: Мин Таатта улууһуттан төрүттээхпин, саайым 39-һум. Кэргэнэахпын, үс оҕолоохпун. 1980 сылдаахха СГУ медицинскай факультетын сүүрэн баран 7 сыл Верхоянскай улууһун кинн балыһатыгар терапевт врачынан үлэлээбитим. 1987 сылдаахха Москва куораттан Бүүтүн Сойуустаабыт Н. А. Семашко аатынан доруобуйа хаһыытабылын тэрийэр ыччат-ыччат институт аспирантуратыгар кэтэбитим. Үс сыл үөрэнэн, «Саха сирин тыатын дьонун олохтороодьаһахтара уонна доруобуйалара туруга» диэн темаҕа кандидатскай диссертациябын көмүскээбитим. Итэ кэнниттэн «Эрчимэ» научнай-эмтиир холбоһукка үс сыл үлэлээбитим. Кэлин үс сылта «Аргыс» национальнай страховой компаниеҕа страховой медицинаны киллэрии үөн дьаһыгыгэрдим.

Корр.: Фирмаҕа туһуран кэпсээ эрэ.

Борисов: «Аргыс-медстрах» фирма «Аргыс» национальнай страховой компания уруккута «Здоровье» филиалын баһылыгар тэриллибитэ, онон уонсаҕа холбоон үс сыл медицинскэй страхованиеҕа дьаһыгырбыт тэриллэ буолар. Биһиги республикабыт медицинскэй страхованиеҕа дьаһыгыыр фирмалартан саамай опытлаахтара уонна саастаахтара. Билиҥҥи кэмҥэ республика барыа улуустарыгар уонна Москва куораттаа бэрэстэбиитэлистибэ эстыбыт, фирмаҕа үлэлиир дьон туһунан аҕыйахха, маннык: барыта 50-ча киһи үлэлиир, ол иһигэр 1 профессор, медицинскэй наука доктора, 3 медицинскэй наука кандидаттара, 1 юридическай наука кандидата, 2 СР үтүөлээх врачтара, 2 үрдүк категорияламаах врач үлэлиилэр. «Кадр барытын быһаарар» диэн этиигэ мин «сүүс бырыһыан собуоллуохпун. Фирма, итэ үөһэ ахтылыбытын курдук, үрдүк баллаах кадрдардаах буолан, миэхэ үлэлиирбэр олус чэпчэки, үлэһиттэрбит орто саастара 38-ка тэҥнэһэр, бу олус үчүгэй саас.

Корр.: туох үлэни оҥордугут?

Борисов: Мин саныыбар, кэлин сыл аҥарын иһигэр кэбэх үлэ барда. Ол курдук, балыһалары, эмэ тэриллэлэрин үбүлээһин саҕаланна. Бүгүҥҥү туруттан, биһиги фирмабыт балыһаларга 9 кырд. солк. үбүлээһини оҥордо. Бюджеттаах медицинскэй страхованиеҕа республика кэҥиэнньэтин 90 бырыһыанна хабылыннар. Үксүлэриттэр страховой полис тарбанан бүттэ. Үлэһиттэрбитин Кемеровоҕа ыытан үөрэттэрдибит. «АргысЭргиэн дьиэ» нолуо балыһаларын чэпчэки сыанналаах аһыынан хаччыйыы саҕаланна. Москваҕа бэрэстэбиитэлистибэ аһан, кинн институттары кытары дуогабар түһэрэн эрэбит. Артрология, Бакулев аатынан кардиовискулярный хирургия, трансплантология институттарын кытары дуогабар түһэристибит.

Корр: Республикаҕа баар атыы страховой фирмалары кытары хайдах сыһыаннааххытый?

Борисов: Республикаҕа биһиги кытары бэрыта үс страховой компания булгуччулаах медицинскэй страхованиеҕа дьаһыгыталлар. «Саха-Полис-Мед» компания үлэтин сөҕүрүтааҕыта саҕалаабыта. «Здоровье» диэн фирма тэриллиннэ, олортон биһиги фирмабыт саамай опытаахтара буолан, конкуренциябытыгар убаастабыллаахтык сыһыаннаһабыт. Барыа бир сыал иһин охсуһарбытын өйдүүбүт. Саха компаниялар күн бүгүҥҥэ диэри сүбалэтэммалата туралларе.

Корр.: Иннинэ туох быланнааххыт?

Борисов: Бастатан туран, балыһалары чэпчэки эмиэҕэ хаччыйар суолу тобулар саҕаламмыт. Ол курдук, балыһаларга төһө кыалларынан аптечнай киосклары тэрийэ сылыгыллыт, балыһаларга куһуйан эмэ булаллараргар көмөлөһүөхпүт. Добровольнай медицинскэй страхованиены күүһүрдэр санаалаахпыт. Биллэрии курдук, республикаҕа сүрэхтэриигэр эппэрэссийэлэр, орган олорторор дьон проблемалара быһаарылла илик. Үөһүн уочарат, сыана ыарахан буолан, сүрэх, бүөр ыарыылаах дьоннөр эппэрэссийэҕэ тийбэккэ эрэ өлүүлэллэр. Бу дьыаланы быһаарар сыалтан улахан толкуйга түһэн сылдьабыт.

Медицинскэй сервис өнөтүн тэрийэн эрэбит. Куораттаа люкс палаталары тэрийдибит. Маннан кэлэн кирбит харчы балыһа-ларга көмө оҥоруута тутуллуоҕа.

Ханнык баҕарар страховой компания бэйэтин страховкалаабыт дьонун доруобуйаларын үөрэтэн, нэһилиэнньэ ортотугар профилактическай үлэни ыытар эбээһинэстээх. Маны учуоттаан, фирмабытыгар научнай подразделение арыйан, научнай чинчийиилэри ыытар саҥаалаахпыт. Москваҕа кинн институттары кытары көмөстүү саҕаланна.

Корр.: Страховой полис киһиэхэ туох көмөнү биэрэрий?

Борисов: Бу документ хас биирдии киһиэхэ балыһаҕа бесхо эмтэнэр быраабы биэрэр. Россия хаһа да муннугар сылдьан ыалдьан хаалар түгэнигэр полиһы көрдөрдө да бесхо эмтэнэр быраантанар. Полистаах дьоннөр ханнык ыарыылартан бесхо эмтэнэллэрэ булгуччулаах медицинскэй страхование базовай программатынан быһаарыллар. Бу программа иһигэр киирбит ыарыылартан эмтэнии бесхо оҥоһуллар. Страховой фирма полиһа, сокуон быһыытынан, Россия ханнык баҕарар өрүгэр дьайар.

Уопускаҕа сылдьан ыалдьыбыт дьоннөр төлөбүрдэрии, счет туһугунан, страховой медицинскэй компаниеҕа харчыны территориальнай фонд биэрэр, оттон территориальнай фондаҕа хас биирдии тэриллэ хаһыас фондатыттан 3,6 бырыһыанын киллэрэр отчисленнета мунньуллар. Пенсионнордарга уонна инвалиттэргэ, атын үлэлээбэт дьоҥҥо харчы бюджеттан киириэхтээх.

Полистаах киһи бэйэтин эмтэнэр балыһатыгар баран регистрацияламаахтаах. Өскөтүн кини регистрацияламмыт балыһата ханнык эмэ анализы, чинчийиини эбэтэр эмтэһиини кыайан оҥорбот буоллаҕына, атын эмтиир балыһаҕа направление биэриэхтээх.

Страховой компания медицинскэй тэриллэ ыарыһаҕы төбө үчүгэйдик эмтиириэ хонтуруоллуур. Куһаҕаннык буоллаҕына, ыстараапталыыр эбэтэр атын миэрэлэри туттар. Сорох дьоннөр атын сиргэ тиийэн харчыга эмтэнэн баран, харчыларын страховой компаниеҕа төлөтө сатыыллар. Страховой компания чаҕыйай дьоҥҥо харчы биэрбэт, аахсыыны балыһалары эрэ кытары ыытар. Киһи бэйэтэ баҕа өртүнэн харчы төлөөн эмтэммит буоллаҕына, оны биһиги төлөөбүппүт.

Корр.: Эйиги компаниеҕыт атыттартан тустуган ордугуй?

Борисов: Биһиги булгуччулаах медицинскэй страхованиены Саха сиригэр бастакынан саҕалаабыт дьон буолабыт. Бу дьыала нормативнай документаларын оҥоруута бэйэбит өйбүтүн-санаабытын бүтүннүүтүн ууран, үтүө көлөһүммүтүн тоҕон оҥорбут буоламмыт, дьыаланы ымыгар-чымыгар тиийэ биэбит. Үөһэ эппитим курдук, кадрдарбыт баай опыттаахтар, үрдүк квалификациялаахтар. «Аргыс» национальнай страховой компания аналогтарбыт фирмата буоларбыт быһыытынан, республика үрдүнэн кэҥиэнньэ тарҕаммыт ситимнээхтиит. Саха сирин хас биирдии улууһугар биһиги агентарбыт үлэлиилэр. Саха сирин лицензиялаабыт барыа балыһаларын кытары дуогабардаахпыт.

Корр.: Түмүктэ эсэ туох этэрдээхпиний?

Борисов: Бастатан туран, республика үрдүнэн булгуччулаах медицинскэй страхованиены ыытыыга күүс-көмө буолбут утуустар дьаһалталарыгар, тэриллэлэр салайааччыларыгар барыларыгар махтал бытын тиэрдэбит. Кэлэр да өртүгэр хаодарыгга көмөлөөн турарга бигэ эрэлдаахпыт.

Корр.: Тэриллэлэри кытары түһэрсиллибит дуогабар хайдах быһыылаахтык көтүллэрий?

Борисов: Тэриллэлэри кытта дуогабар саҥаатах аайы көтүллэрэ табыллыыбат. Бүгүн бир, сарсын атын, өйүүн туспа страховой компаниялыы кытары дуогабар түһэрсии сиэрмайгы өртүнэн олуона суол буолар. Өскөтүн итинник сүөргү быһыы майгы таҕыстаҕына, холбоукай дьыала тэриллиэҥнэрэ эбэтэр дуогабарга этиллибит усулуобуйаны толорботоххо, оччоҕо эрэ дуогабар көтүрүллүөн сөп.

Хас биирдии дуогабар түһэрсиитэ эйбэх үлэни, үбү-харчыны эрэйэр. Ол иһин дуогабар көтүллэр буоллаҕына, моральнай уонна материальнай оросуот төлөнүөн иннинэ.

Корр.: Егор Егорович, сөлайар фирмаҥ үлэтин туһунан сиһилии, чуолкайдык уонна өйдөнөрдүк кэпсээбиккин сөбүлүү иһиттим. Мин эмиэ эйиги фирмаҕытыгар страховкаламмыт иһин олоробун. Оҥ да иһин иитэ-хотон дьыталастым. Оччо тэҥнэн, республикабыт атыы да дьоннорутар эн быһаарыҥ практическай өртүнэн дьаһыылаах буолуо диэн эрэлгэ сылыыбын. Кэнниҥ дьоннөр олохтуутар чаҕы туһалаах, дьиҥ көмөлөөх үлэни ыытаргыт иһин махтанабын. Үлэҥитигэр өссө саҥа ситиһиилэри баҕарабын.

Кэпсэттэ журналист Р. ЕРМОЛАЕВ.

ВНИМАНИЕ: ПОДОХОДНЫЙ НАЛОГ

4 июля 1995 г. был принят Закон РФ № 129-ф. 3 «О внесении изменений в статью 9 Закона РФ «О подоходном налоге с физических лиц». В связи с этим изменился порядок перечисления налога в бюджет.

Предприятия, учреждения, организации и иные работодатели обязаны перечислять в бюджет суммы исчисленного и удержанного с физических лиц налога не позднее дня фактического получения в банке наличных денежных средств на оплату труда, либо не позднее дня перечисления со счетов указанных организаций в банке по поручениям работников причитающихся их сумм.

Предприятия, выплачивающие суммы на оплату труда из выручки, перечисляют исчисленные суммы налога в бюджет не позднее дня, следующего за днем выплаты средств на оплату труда.

Перечисление налога в бюджет должно производиться во всех случаях, независимо от того, производится выплата в виде авансовых платежей, натуральной оплаты или в какой-либо другой форме.

Если оплата труда производится несколько раз в месяц или производится разовые оплаты физическим лицам, суммы налога также должны быть перечислены не позднее дня получения денежных средств на оплату труда в банке или на их выплаты из выручки.

Если оплата труда производится не в полном объеме, то налоги перечисляются в бюджет в сумме, пропорциональной размеру выплачиваемых физическим лицам средств на оплату труда.

Если оплата труда производилась из средств, полученных в банке не на эти цели, а из других источников, удержанные в течение месяца суммы налога перечисляются в бюджет не позднее дня, следующего за днем выплаты средств на оплату труда.

За несвоевременное перечисление налогов с предприятий взыскивается пеня в размере 0,5 процента, за каждый день просрочки, начиная со следующего дня получения фактического поручения в банке наличных денежных средств, либо перечисления денежных средств по поручениям работников или их фактической выплаты.

Согласно Федерального Закона Российской Федерации о внесении изменений в статью 6 «О подоходном налоге с физических лиц, вступившего в силу с 1 января 1996 г., подоходный налог с облагаемого совокупного дохода, полученного в календарном году, взимается в следующих размерах:

Размер облагаемого совокупного дохода, полученного в календарном году	Сумма налога
до 12000000 руб.	12 процентов
от 12000001 до 24000000 руб.	1440000+20 процентов с суммы, превышающей 12000000
от 24000001 до 36000000 руб.	3840000 руб+25 процентов с суммы, превышающей 24000000
от 36000001 до 48000000 руб.	6840000 руб+30 процентов с суммы, превышающей 36000000
от 48000001 и выше	10440000 руб+35 процентов с суммы, превышающей 48000000

С суммы коэффициентов и с сумм надбавок за стаж работы, начисляемых и заработной плате и выплачиваемых в соответствии с законодательством за работу в районах Крайнего Севера и приравненных к ним местностях, в высокогорных, пустынных и безводных районах и других местностях с тяжелыми климатическими условиями, налог взимается только у источника выплаты отдельно от других доходов по ставке 12 процентов.

В случае, если сумма вычетов, предусмотренных настоящим Законом, будет превышать основной заработок или пособие по безработице, а вместе с коэффициентом и надбавками общая сумма оплаты труда превысит сумму указанных вычетов, то исчисление налога должно производиться с совокупной суммы основного заработка, коэффициента и надбавок. Суммы подоходного налога исчисляются в полных рублях.

Начальник Госналоговой инспекции по Чурапчинскому улусу Р. Д. ШАДРИНА.

* „Чурапчы“ айар түмсүү таһаарыыта *

Николай ТЕЛЕЙСКЭЙ

ОҺОННЬОР СУОЛА

Д. П. Лазарев кэриэйитэр

Умнууттан, сүтүүттэн куота
Ураанхай олоҕун туойар
Обуунускай алта тома—
Оҕонньор олоххо суола.

Чоҕулуйар харах уота,
Билии-көрүү, сайдыы суола
Аҥыллар саҥа оскуола—
Оҕонньор олоххо суола.

Сыресиһар сиккиэри куота
Ыллыыр дойдум суоппар уола,
Ырылыйар айан суола—
Оҕонньор олоххо суола.

Олох сырдык тыына буолан,
Илгэ сиктэн ыга туола
Арыльыйар уурбут дуола—
Оҕонньор олоххо суола.

Бар дьонум махтала, бочуота
(Туох буолуой уордана суоҕа),
Соҕотох ньыҥа, үс уола—
Оҕонньор олоххо суола.

x x x

Барыыбыт олоҕун суола
Итиннэ хабааннаах буоллар,
Хара дьайдаах күүстэр, буомнар
Сүтүөхтэр дии үөстэ, уола.

●

Николай ПАХОМОВ

МУОРА

Үөһэ халлаан, аныгы халлаан,
Иннин-кэннин сибэскилиттэр,
Улуу муора нүһэр тыына
Хараабылы биэтэйгнэтэр.

Үрдүк мачтаҕ, моостоҕ, корма
Тэбис-тэҥнэ эйэҥнийиллэр,
Бүрүүкээбит хараҥаҕа
Баттаппыттыы иэгэйиллэр.
Сииктээх салгын, муора тыаһа
Өйгүн-төйгүн бутуйбахтыыр,
Тула өртүг куттал суоһа
Кэтиирэнин харбаамахтыыр.
Саҕах дизэи арҕаа биилтэн
Сырдык дьураа тыган кэллэ,
Ыадай ыйбыт быган тахсан
Хараабылга суолун ыытта.
Маньык кэрэ көстүү эмиэ
Сахам сирин киэргэттэҕэ,
Халлаан ыйын дьикти бэлиэ
Дьураа суола ыйаннаҕа.
Олус күүстээх ахтылҕаны
Ыйы көрөөт дуоһам ыхла,
Лыгыыр дьураа суолу батан
Дьиэбэр тийиэх саная кэлла.

●

Илларион ТАРАБУКИН

x x x

Киниэ билиитин үймахтыы
Ийэ кут тылынан үөрэнэн,
Олохпут мандарын таайбахтыы
Үүнэхпит үтүөрэ ситиллэн.
Үкталлаах үрдүккэ ыттаммыт
Үйэлээх дьоллору туттахпыт.
Учуутал доҕорго көрүйэн
Уруйу этэбит махтанан.
Иниэх тылларгын кичэйэн
Дуоһаҕа умата кистиирбит,
Утуйар арчылаах аргыскын
Бүөбэйдээн ылдьаахтин сылдьарбыт.
Норуокка олоҕу аныыры
Одун хаан ыйааҕа диир этиг,
Кырдьыгы тутуһар ордугун
Кыһаллан мүһэллэн этэриг.
Баар чахчы хараҕы аалара
Аҥыытын-нуулуунун биллэрэ.
Ардыгар ньэмийэк хаалымна
Түбүктээх надзэҥнэ тиэрдэрэ.
Кэмсинэр диэнэрин билбэккэ
Утарар этибит албыны.
Былааска хаптаҥнаан-ньыылаҥнаан
Булаллар эта эҕ туһаны.
Туох буолуой, норуокка киниллэр
Күлүүгэ-алжаа бараллар.
Кырдьыгы тутуспут эрэттэр
Түмүгэр ньайыылаах тахсаллар.
Үкталлаах үрдүккэ ыттаммыт
Үйэлээх дьоллору туттахпыт.
Учуутал доҕорго көрүйэн
Уруйу этэбит махтанан.

●

Мария КОНДРАТЬЕВА

КЫАНЫЫ 50 СЫЛЫГАР

Ийэбэр Анна Егоровнаҕа

Эдэр саастаах эрдэҕинэ
Эрдэ үлэҕэ эриллибитэ,
Сэрии тыйыс сыллара
Силлиэрэн кэлбиттэрэ.
Үүнэр-сайдар кэмигэр,
Үчүгэйик саныыр сылларыгар
Трактор уруулун туппута,
Тыйыс үлэҕэ түбэспита.
Тыылга хаалбыт кыргыттар
Түүннэри-күннэри тиргиччи
Трактор ньаргыгар тыаһыгар
Тохтообокко үлэлиллэрэ.
Бааһынабыт барахсан
Быйаҥынан туолла,
Көмүс бурдук үүнэ,
Көлөһүннэрэ көҕүннэ.
Ийэм эмиэ үөрэн
Итии мичээрэ сырдаата,
Кыаһыы сырдык дьарылыта
Кыргыттары кууста.

ИЙЭБЭР

Ийэбин саныыбын,
Испиттэн үөрэбин,
Ийэбин таптыыбын,
Имэрийэн ылабын.
Эн миигин кифи тыыран
Истин-амарах оҥордуг,
Эн миигин оҕо тыыран
Ийэни ыыммын толордуг.
Оҕом дьоллоох буоллун диэн
Оҕо сааһы биллэрдиг,
Оҕом олох суолун биллин диэн
Олоҕу харыстыырга үөрэттиг.
Барҕа махтал ийэбэр
Баарҕай модун саная ҕар,
Барҕа махтал ийэбэр
Бараммат истиг ийэҥэр.

x x x

Аймаата ийэ, оҕо сүрэҕин
Алыптаах дьэҥкэр бытыылка,
Сүүйдэ аҕа дьоҕуннаах сүрэҕин,
Сиппэҕэрдэ тапталлаах олоҕо.
Эрийэн моҕой ыҥырда аҕаны,
Эриллэ-эриллэ эргийэн,
Иитиллэн таҕыста таһырдьа
Иэдэйиэх дьааты ыһаары.
Биир үрүүмкэ быһаарда
Биир тапталлаах сүрэҕи,
Тулаайах хаалла кырачаан
Тумулга соҕотох олорон.
Ийэ, оҕо ыгаабытын
Эрийэн моҕой дьааттан,
Ийэ, оҕо сүрэҕин, тапталын
Харыстаан, ытыктаан бу сиргэ.

x x x

Үс оҕо амарах ийэтэ,
Үөрүнньэг этиг мэлдьитин,
Түүннэри-күннэри үлэлээн
Түбүгүг үгүһүн умуйдуг.
Ол сылдьан эмискэ эйигин
Ыарыы обургу хам кууста,
Ол дьылҕаны, ыарахаары
Биллэ эн иликиг, атаҕыг.
Тулуурдаахтык тулуйан
Тумуйдуг ыарыыны,
Иликиг атаҕыг ыраах
Илгийдэ этиг сылаанынан.
Саная нүүһүттэн турдуг,
Сылаастык мичээрдээн кэллиг,
Хаамтыг өргүүй сэрэйэн,
Хатыҥныын бинргэ сэгэйэн.
Үөрдэ ийэ долгуйан,
Сүрэҕин кистэлин аһан,
Мичийдэ ийэ сылаастык
Сүргэтэ көтөҕүлэн хаамартан.

●

Егор ХАРИТОНОВ—САЧЧАЙ

ЧАРАҤЫМ

Хотун дьахтар курдуктук
Ханалдыыла хаамсаммыт
Хампа солко чараҥым.
Кыыс оҕо нурдуктук
Дьылыгырыы кынтайбыт
Күөх суутун чараҥым.
Амарах саная
Алтыһар сирдэрэ
Арҕаатыы чараҥым.
Үчүгэй саная
Үмүөрүһэр сирдэрэ
Үөһээги чараҥым.
Оонньуох көрүлүөх саастаммыт
Уолу-кыыһы уҥуйбут
Оонньоһуулаах чараҥым.
Сэҥэ оҕо көтөҕүллэр
Сайбарыыннаах киэһээ
Дьаарбаҥкалаах чараҥым.
Бытаарбыт дьоруолуур.
Эдэр сүрэх нэйиэлиир
Күүтүйүүлээх чараҥым.
Үрэх уута хаайбатах,
Үрүэ муоһум туппатах
Үлэйиилээх чараҥым.
Оҕо сааһым ойиообут.
Эдэр сааһым эллэйбит
Эрийсиилээх чараҥым.
Үрдүк түөһүн көтөхпүт
Үтүө кыыспын көрсүбүт
Үчүгэйкээн чараҥым.
Модун түөһүн тоҕуйбут
Мааны уолбун торуппут
Манаһыылаах чараҥым.
Уорүү кыыма үгүүлэйбит,
Таптал уота таммалаабыт
Тартарыылаах чараҥым.
Олохпутун өҥкуллаабыт.
Иэримэ дьиэбин иччилээбит
Иайиис ыгыт чараҥым.
Чараҥым барахсан!

●

Иван БАИН—ЧАРАҤ УОЛА

НЬУРГУҺУН БУОЛЛАҔА

Дьыбардаах сарсыарда
Тоҥоҥуун-хатаҥгын
Хаалдыыт быгыыта
Тахсыыбыт буолаҕын.
Тоҥ буору арыйан,
Силгэйэн үүнээйин,
Күөх сааһы сөнатан
Чалгийэн үөрдаҕин.
Тымныылаах хаардара
Чыскыйар тыалларын
Өрүүтүн тулуйа
Эн үүнэ тураҕын.
Ол ийэн тулуурдаах
Эдэр саас баллаҕа,
Үйэлээх тапталлаах
Күннэрбит ылдьыта.
Көрсүһэр аналбыт—
Кэрэ кыыс дуоһата,
Баллахтаан ыраабыт
Ньургуһун буоллаҕа.

●

САЙЫН

Күөх сайыммыт саалаллыбыт,
Күммүт уота сандаарбыт,
Аҥма муоһа сулламыт,
Айылҕабыт тыллыбыт.
Халыҥ хара тыаларбыт
Чэмэ күөҕүнэн чалгийбит,
Кытыгырас кырдаабыт
Сардаананан тэтэрбит.
Үрдүк мэҥэ халлааҥка
Күөрэгэйбит ырыа тиһэр,
Алаас сирбит таһаата
Сибэккинэн симнэр.

Юлия ДЬЯЧКОВСКАЯ,
Амма орто оскуолатын
ахсыс кылааһын үөрэнээчитэ.

Улуустааҕы «Чурапчы» айар түмсүү чилиэнэ, мелодист, үөрэх управлениетын специалиһа Николай СИБИРЯКОВ «НЬУРГУҺУННАР» диэн ырыатын бачаатыйбыт. Киниэ бу кэпсиник биллибит ырыатын 1992 сыллаахха айбыта. 1993 сыллаахха Чурапчыга ыытыллыбыт «Саасҥы кылаһахтар» республикатаабыт ырыа конкурсуттар бу айымныыттыыннан кыттан лауреат буолбута.

Николай Максимович ырыаны 1982 сылтан ситиһиилэхтик айар, холобур, «Зонд үрдүнэн» диэн ырыата эмиэ киэҥник тарҕанна.

Бу «Ньургуһуннар» диэн ырыа тылларын уонна мелодиятын автора «Эдэр саас» хаһыат 1994 сыл ыам ыйын 25 күнүнээҕи №-гэр Н. Константинов, оттон ыллыыр Чурапчы типографиятыттан быйыл таһаарыллыбыт «Мин дуоһам ыллыыр» диэн ырыаннааҕы эмиэ итинник сыыһа бачаатаан турар. Оны тэҥэ тексттэр алдьастардаҕа.

Бүгүн ону көннөробут.

Снимокка: мелодист Николай Сибиряков.

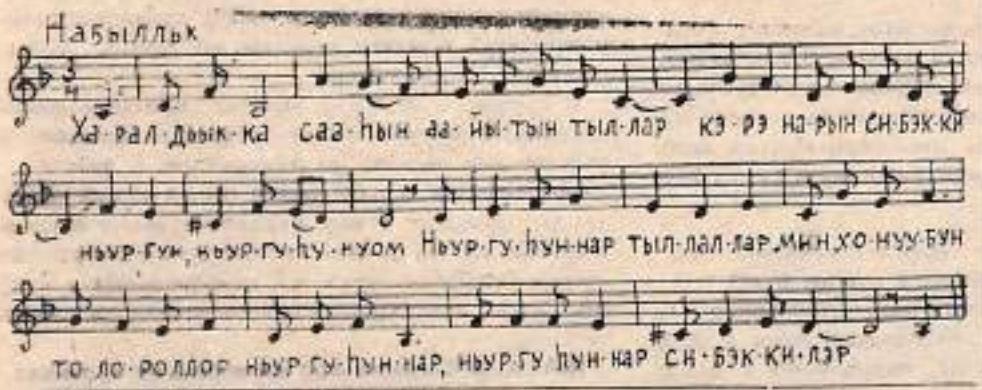

Николай Сибиряков
тыллара уонна мелодията

НЬУРГУҺУННАР

Харалдьыкка сааҥын
Аайытын тыллар
Кэрэ, нарын сибэкки—
Ньургуһун ньургуһунум
Сырдык күүнүм ыраас,
Чаҕылхай ыыма буолан
Ирбэт тоҥ буорга
Үүнэр дьикти сибэкки.
Хос ырыата:

Ньургуһуннар тыллаллар,
Мин хонуубун толороллор,
Ньургуһуннар, ньургуһуннар,
Сибэккилэр.

Сахам сирин кылбык
Кийиитэ буолан тыллар
Алааһым нарын
Кыыһа, ньургуһунуом,
Эрэнэбин өрүү маннык
Буолуо диэн сиргэ—
Таптал, дьол кэмэ
Кэлиэ олохпутугар.
Хос ырыата.

ЧУРАПЧЫ УЛУУҺУН ЫЧЧАТЫН ИННИКИ САЙДЫЫТЫН ПРОГРАММАТА

Программа «Саха Республикатын государственнай ыччат политикатын туһунан» Сокуонугар, Чурапчы улууһун дьаһалтата дьиэ-кэргэни сайыннарыыта ылынмат «Тиэргэн» тускулугар олоҕуран оҥоһуллуна.

Улууспут эдэр ыччата төрүттэрин ытыктыыр, бэлэтин дьиэтин, дьиэ кэргэнин, олорор улууһун, Ийэ дойдутун таптыыр уонна үөрэхтээ, үлэҕэ бэриниммэх эрэ буоллаҕына, бүтүннү күн уустук сыһыаннаһыларыгар сиэр-майгы, баай дуол ортуоҥун бигэ туруктаныаҕа.

Өй-санаа хас биирдии эдэр киһиэхэ тулалыыр эйгэҕэ үтүө сыһыаны үөскэттэххэ, ону иҥэриннэ дьулуспахха чэбдигирэр. Бу туһуттан арыгылаһын, тамахтааһын, наркомания уо. д. а. курдук киһи сайдыытыгар буортулаах дьарыктартан аккаастаныыны көҕүлүөхтээхпит.

Бэйэни сайыннарыы бу—хас биирдии эдэр киһи саймах-билэ бар дьонун, улууһун, республикатын үйгуланарын туһугар бэйэтин тус дьоҕурун, талаанын сайыннарыыта.

Программа улууска ыччат политикатын сүрүн торуттэрин ууруоҕа. Ыччаты кытта үлэ улуус дьаһалтата, общественнаһа кэлин иккин сылга ыыппыт үлэтигэр, олор тумуктэриттэн үөскээбит толкуйга олоҕуран оҥоһуллубут «Тиэргэн» тускулуттан ыытыллыахтаах. Тускул оскуоланы бүтэрбит ыччат, сиэдэрэй дьон, ытык кырдьаҕастар олохторун сайдыытын билгэлээн, тус бэйэ тиэргэнигэр туох оҥоруохха, хайдах саланыахха, олоруохха сөбүй диэн көрдөөһүнүгэ бастаны холонуу буолар, кэнчээри ыччаты чэгиэн, үтүө быһыылаах-майгылаах, байылыгы олоҕу оторорго туһулуур сыаллаах.

«Тиэргэн» тускул киһи олоҕун сүрүн туһүмэхтэриттэн арааран, онно сөп түбэһэр кэмнэргэ олоҕуран ыытыллар.

Бастакы туһүмэх—оҕо саас. Бу туһүмэх оҕо төрөөҕүттэн оскуоланы бүтэриэр диэри кэм хабар.

Бу кэмигэ оскуолаҕа «Эрилээйи» программаннан иитии-үөрэтии ыытыллар.

Иккис туһүмэх—Күн саас. Бу оҕо оскуоланы бүтэриэҕиттэн 25-гэр диэри кэм. Эдэр киһи бу кэмигэ оҕо сылдьан ылбыт өйүн-санаатын, дьоҕурун сайыннарар, идэ ылыыга бэлэмнээр, ону баһылыыр, доруобуйатын, өйүн-санаатын ыал буолуурга, дьиэ-уот тэриннингэ бэлэмниир.

Үһүс туһүмэх—Олук саас (25—35). Бу кэмигэ ыччат олоҕун оҥостор, аҕалар уонна уолаттар, ийэлэр уонна кыргыттар түмсүүлэригэр сылдьан, хаһыытын булсан, уруу тэрийэр. Үөрэнэн ылбыт идэтинэн үлэ булунан, коллективка киирэр. Олорор дьиэни туттуута, сүөһүлэниитэ, тиэргэн тэриниитэ, оҕо төрөтүүтэ уо. д. а. дьүөрэлэһиллэр.

«Тиэргэн» тускул оҕо сааһы көмүскүүр дьаһаллары ийэ, аҕа, эбэ, эбэ соруктарыгар, эдэр тороппуттэр оҕолорун сөптөөх иитиилэн хааччыйар политикаларын чочуйуунан көрөр, дьоһуннаах киһини иитэргэ сөптөөх төрүү эдэр дьиэ кэргэнигэ үөскэтиини уонна үөрэхтээһини хааччыйар. Биһиги, сүнньүнэн, оскуоланы бүтэрбит 17-18 саастаах ыччаттартан 35 сааһыгар диэри ыччат аралыгар быһаччы сыһыаннаах социальнай политиканы ыытыахтаахпыт.

ПРОГРАММА СЫАЛА УОННА СОРУКТАРА

Эдэр ыччат көҥүллүк уонна дэгиттэр сайдыытыгар сөптөөх эйгэни үөскэтии. Сыалы олоххо киллэрии маннык чопчу соруктары быһаарыыга тирэҕирэр:

2. 1. Үлэнэн хааччыйыы: ыччат бэлэмнэ үөрөммэхтэ, бэйэтэ үлэлээн, материальнай ортуоҥун хааччыйар, олоххо бэйэтин биитэргэтиэр эйгэни тэрийии.

2. 2. Иитии: оҕону дьиэ кэргэн эйгэтигэр иитэр торуөтү күүрүүнү, оҕолорго толору иитиини биэрэр туһугар эдэр тороппуттэргэ араас социальнай уонна экономическай мэктиэлэри оҥоруу. Сокуоҥ үөрэтии, бөрөөдэги кэһиини аччатар суоллары көрдөөһүн.

2. 3. Үөрэхтээһин: билиини-көрүүнү хаҥатыыга, бэйэни сайыннарыыга ыччат дьулуһуутун, баҕатын толоруорго кыһаныы.

2. 4. Көмүскэл: эдэр дьон хаһыык баҕарар киһи чиэһин, дьоһунун уонна быраабын, айылҕаны, төрөөбүт улууспут, республикабыт баайын-дуолун көмүскүүргэ көрдөбүллэрин нуоҕутуу. Эдэр дьон олорор дьиэни, о. д. а. тутталларыгар ыыах биэрии.

2. 5. Сыныйдан: ыччат иллэҥ кэмэ чэбдик уонна кэрэхсэбиллээх буоларын ситиһии, эдэр дьон духовнай, эстетическай эйгэлэрин тэрийии.

2. 6. Спорт: ыччат эт-хаан ортуоҥун чэгиэн-чэбдик буоларын ситиһии.

ПРОГРАММАНЫ ОЛОХХО КИЛЛЭРИИ УСУЛУОБУНАТА

3. 1. **Быраап уонна нормативнай документаннар үлэлэрэ:**

а/. «Саха республикатыгар государственнай ыччат политикатын туһунан» сокуон;

б/. Улууспааҕы ыччат, туризм, физкультура уонна спорт дьыалаларыгар министерство бэлэмнээбит олохтоох программатын ылыныы туһунан улууспааҕы дьаһалта дьаһал таһаарыыта;

в/. коллективтарга үлэлиир ыччат социальнай кыһалҕаларын быһаарыы туһунан бириигэстэри, дьаһаллары предприятиелар, тэрилтэлэр салайаччылара таһаарыылара.

3. 2. **Тэрээһини уонна салаймы үлэлэрэ:**

а/. Бөһүөлэктэргэ уонна нэһилиэктэргэ ыччат общественнай тэрилтэлэрин эбэтэр холбоһуктарын тэрийии, үлэлэтии, ыччат специалистарын талыы;

б/. Үлэлиир общественнай уонна общественнай-политическай тэрилтэлэри, «Саҕах» реабилитационнай киин ыытыгар олоҕуран иитиини биирдиилээн гражданнары улуус эдэр ыччатыгар социальнай көмөҥ уонна өйөбүлү оҥороллоругар көҕүлэтии.

3. 3. **Экономическай-финансовай үлэлэр:**

а/. Программа биирдиилээн ыстатыйаларын дьаһалларын бюджеты таһынан үбүлэтии, ыччат тэрилтэлэрин иһиннэн фондалары тэрийэн үбүлэтии;

б/. Программаны предприятиелар, тэрилтэлэр уонна коммерческай ситимнэр олохтоох бюджеттарыттан үп-харчы ортуоҥун өйөөһүн;

в/. Программаны үбүлэтиигэ ыччат бэйэтин предприятиеларын коммерческай үлэлэриттэн-хамнастарыттан үөг-харчыны киллэрии;

г/. Биллэрэн иитии: правительство, улуус дьаһалтата ылынар быһаарыыларын ыччат киэҥ аранатыгар суһаллык тиэрдии.

ПРОГРАММАНЫ ОЛОХХО КИЛЛЭРИИ ТАҺЫМНАРА

Программаны олоххо киллэриигэ туһааннаах үлэлэр былааннара сыһыарыллар.

Программаҕа сыһыарыылارга олоҕуран, нэһилиэктэргэ, тэрилтэлэргэ ыччаты кытта үлэ хайысхалара чопчуланан ыытыллыахтара.

Үлэнэн хааччыйыы:

1. Ыччат коммерческай структураҕа бэйэтэ дьыалалаах буоларын ситиһии.

2. Улуус таһымыгар үлэлиир эдэр предпринимателлэр түмсүүлэрин тэрийии.

3. Ыччаттарга научнай-техническай аймыылаах үлэҕэ кыаҕы биэрэн үлэни тэрийии.

4. Бэйэлэрин дьыалаларын тэриэр ыччакка суолларын иистэрии булуналларыгар үлэлээх буолуу киниин ыытта холбоһуктаах көмөҥ оҥоруу. Бу зйгэҕэ сөптөөх сүбэни-аманы биэрэргэ, опытын тарҕатарга.

Республиканскай спортивнай орто оскуола бизнес-кылаабын бастыгар эдэр ыччакка аналлаах бизнес-семинардары ыытыы.

5. А. К. Софронов аатынан спортзалы реконструкциилээн, ороҥуоннаан, туһсаран, ыччат сыныйар кинии арыйарга туһааннаах үлэни тэрийии, маҥа директорын штатын туруорсарга.

Үөрэхтээһин:

1. Улахан ыллаас үөрэнээччилэриэгэр үөрэхтээ киирбиилэриэгэр көмөҥ тэрийии.

а/ Үөрэхтээ киирэр ыччаттарга консультациилары, «Мааныкчаан» гостиницаҕа киниилэн толобүрдээх консультациилары бэрдэрии;

б/ Олохтоох телевидение, радио, хаһыат нөҥүө үөрэх институттарын билиһиннэрии;

в/ Сайыннан кэмнэ абитуриеннар олохторун дьаһахтарын, үөрэхтэрин киинниир ыал барахтаммыталларын Дьокуускай куоратыгар үлэлэтиигэ;

г/ Талааннаах оҕолору сайыннарыыга болдьоҥноҥ ууран, гимназияны, «Бириэмэ» эдэр учууталлар түмсүүлэрин ыытта сибээстээхтик үлэлиирэ;

д/ Дьоҕурдаах ыччаты, киин, кыраныысса таһымнаҕы үрдүк үөрэх заведениелэриттэн ыытан улуус-путуттан наадалаах специалистарга үөрэттэриини быыаннаахтык тэрийии. Үөрэхтээ кампаанчилэргэ анаан Дьокуускайга эрдэ үлэлиир штаты үлэлэтиигэ;

е/ Ыччаты кытта үлэлиир специалистарга үлэлэрин сүнньүнэн семинардары ыытыы;

ж/ Студеннары кытта көрсүһүүлэри, студеннар сэбиэттэрин тэрийии.

ИТИИ УОННА БЭРЭЭДЭК

1. Оскуолаларга сокуон торуттэрин үөрэтиини киллэртэрии ситиһии.

2. «Саҕах» реабилитационнай киин үлэтин пропагандалаһыы, ыччат чэбдик олоххо тардыһыытын өйөөһүн уонна көҕүлэтии.

3. Олорор сирдэриттэн иитэриэстэриттэн көрөн ыччат интеллектуальнай кулууптарын, түмсүүлэрин тэрийии, үлэлэтии.

4. Ыччат бэйэтин бөрөөдэгин бэйэтэ көрүнэр буоларын ситиһии, ол иннинэ барыы кэйилиэктэргэ ыччат оперативнай этэрээттэрин тэрийии, участковай инспектордар уонна госавтоинспекция сулуспаларын штаты таһынан үлэһиттэрин талан үлэлэтии.

5. Буруйу оҥоруулуу, общественнай бөрөөдэги кэһиини уольуганныыр, иитэр-сэрэтэр из хоһоонноох сокуоннаһы уонна быраабы өйдөтөр сыаллаах лекторскай бөлөхтөрү тэрийэн үлэлэтиигэ.

КӨМҮСКЭЛ

1. Эдэр ыаллар олорор дьиэни тутталларыгар чэпчэтиллээх ссуданы, субсидияны, үөнү кэмнээх таһаарыылай кредиты туруорсуу, ситиһии.

2. Эдэр ыаллар дьиэ кэргэни былааннаахынныгар көмөлөһүү.

3. Эдэр ыаллар, оҕолор доруобуйаларын харыстааһын, чэчэтиллэри туруорсуу.

4. Үлэлиир ыччат быраабын хааччыйыы, дьоҕурдаах ыччакка субсидиянан көмөлөһүүнү туруорсуу.

5. Ыччаты үлэнэн хааччыйыы, үөрэхтээ ыытыы, захтовай ньыманан промышленнаяска сыһыарыы. Эдэр специалистары олохсутуу проблемаларын үөрэтии, өйдөөһүн, сөптөөх усулуобуйалары тэрийиини туруорсуу.

6. Инбалит оҕолорго, ыччакка анаан киниилэр үөрэҕи, идэни ылалларыгар, социальнай хайысхалаах бары бошуруостарын быһаарарга анаан чопчу сыаллаах-соруктаах үлэни ыытыы.

СЫННЬАЛАҢ

1. Нэһилиэнньэ ортотугар талааннаах айар ыччаттары, специалистары, ырыаһыттары, үгүгүүһүттэри көрдөөһүнүгэ концертары, конкуристары тэрийии, киниилэргэ иннинэ сайдыылларыгар кыах биэрии.

2. Ыччат сыныйалаҥын тэрийии, нэһилиэктэргэ ыччат мустар сирэйэ кулууптар буолаллар. Кулууптары аныыны олоххо сөп түбэһэр көрүнүөхтээһин, иистэс костүүтүн туһсарыы.

3. Үрдүк тарбахтаах ыччаттар үлэлэрин быыстапкаларын тэрийиигэ ыытыы, киниилэри пропагандалаһыы.

4. Ыччат сыныйалаҥын тэрийиигэ саҥа формалары көрдөөһүн, Нерюнгри уонна улуустар ыччаттарын кытта доҕордуу сибээһи олохтоохун, холбоһуктаах дьаһаллары ыытыы.

СПОРТ

1. Ыччат ортотугар спорт массабай көрүнүөрүн сайыннарарга сыл сезониларынан көрөн нэһилиэктэр иккис ардыларыгар материальнай уонна моральнай көҕүлэтиннэрдээх күрэхтэһиилэри тэрийэн ыытарга.

2. Республикатааҕы күрэхтэһиилэргэ үрдүк таһымнаахтык кыттар иниитэн биирдиилээн күүстээх спортсменнартан хамаандалар чилиэннэрин суумэрдээн эрдэттэн эрчиллэр-бэлэмнэнэр дьарыктары ыытарга, оскуоха сөптөөх үбүлэтиини көрөн, улуус сыллааҥы бюджетыгар киллэрэргэ.

3. Улуус бастын спортсменнарын аатларын-суолларын киэҥник пропагандалыыр, сырдатар үлэни күүсүн тэнитэргэ, ол иннитэн киниилэргэ аналлаах аһатас турбиндэрэ, күрэхтэһиилэргэ анал бириистэри олохтоон ыытарга, ыччат, нэһилиэнньэ ортотугар көрсүһүүлэри тэрийэргэ.

4. Улуус чиэһин республикаҕа уонна республика таас ортуоҥар күрэхтэһиилэргэ актыыбынайдык кыттан, үрдүк таһаарыылаахтык көмүскээбит спортсменнарга социальнай өйөбүлү олохтуурга.

Эҕэрдэлиибит!

Күндү оҥоһуммут, эйэбит, саргыстыын Мыҥдаҕаайыытааҕы оҕо санаторийын үлэһитэ САВВИНА Христина Дмитриевнаны 45 сааскын туолбуккунан иэдэйиитин эҕэрдэлиибит. Үлэҕэр ситиһиилэри, үтүө, сырдык санаа арыстаран, дьаҥыр сэргэ оҥорутуар доруобайдык, дьоллоохтук олорорго, сылаас сыһыаннаһыан, суобастаах-амаҕынан бэлиитинэ үөрдэхтүүн сылдьыаргар баҕарабыт.

Кэргэнин, кыһыын, аймахтарын, Поповтар, Монастыревтар.

x x x

Күндүтүк саныыр кыысчын, балтыбыт, эдэйиибитин САВВИНА Христина Дмитриевнаны 45 сааскын туолар кэрэ-бэлиэ күнүгүнэн иэдэйиитин, иэдэйиитин эҕэрдэлиибит. Баҕарабыт чэгиэн доруобуйаны, үлэҕэр ситиһиилэри, үйэни дьоллоох олохтоох.

Ийэҥ, эдэйиҥ, балтыларыҥ, быраатталарыҥ, ыччаттарыҥ, күүгүттэриҥ.

x x x

Одьулуун нэһилиэгин дьаһалтатын специалиһын КАРДАШЕВСКАЯ Вера Аполлоновнаны төрөөбүт күнүгүнэн ис сүрэхтэн иэдэйиитин эҕэрдэлиибит. Эйиэхэ махтал барҕа тылларын этэн, нөрүөн нөргүйэн туран, иннинэ оҕолоргор, алаҕас сиэнэргэр, аймахтаргар иннинэтин даҕаны туһалаах, кэрэхсэтэр наһаа буола сылдьыаргар, күн сирин аайы баар бары үтүөнү-кэрэни, чэгиэн-чэбдик доруобуйаны, үйүтэн-үйүн үйэни баҕарабыт.

Чурапчыттан Львовтар, Пестряковтар, Алена Михайловнатыттан Трофимовтар, Мэҥэ-Хаҥалас Тиэлигэтиттэн Оконешниковтар.

МАХТАНАБЫТ

Күнү аҕабытын, эйэбитин, Чурапчы сэлиэнньэтин олохтоохун, тыыл, үлэ ветераанын, саха өлөҥутун ПАВЛОВ Яков Иннокентьевичи күн сиригэр сүгэрбит ыар күннэрбитигэр, тийэх суолугар атаарарбытыгар ойоҕул-тирэх, күүс-көмө буолбут, кутурҕаммытын тэҥнэ ууладыгыт бары аймахтарбытыгар, ыкса ыалларбытыгар, сбербанк коллективыгар, республикатааҕы норуот эмчиттэрин ассоциациятыгар истин махталбытын тиэрдэбит, барыгытыгар чэгиэн доруобуйаны, бары үтүөнү баҕарабыт.

Оҕолоро, кийиттэрэ, күүгүттэрэ, сиэнэрэ, хос сиэнэрэ.

x x x

Аҕабыт, убайбыт НОГОВИЦЫН Иван Семенович үйүн ыарахан ыарыыттан байыы ылбакыйыттан туораата. Күнү кийибитин төрөөбүт сиригэр Алаҕарга таҺааран тийэх суолугар атаарарбытыгар кыһаҕабытын ойдөөн, үтүөнү саныан күүс-көмө буолбут дьоннорбутугар буруо барыгытыгар барҕа махталбытын тиэрдэбит. Чэгиэн-чэбдик сылдьыҥ, дьоллоох буолуу!

Кэргэнэ, оҕолоро, биргэ төрөөбүттэрэ.

x x x

Бийиги аймах ыар сүгүннэлибит. Хаарыаннаах таптыыр оҕобут, быраатыт, убайбыт, Мэҥэ-Хаҥалас улууһун Табаҕа боһуоластын олохтоохо ФЕДОРОВ Виктор Петрович баара-суога 37 саастаах бийиги ыччакыйыттан хомолтолоохтук өлөн туораата. Күнү кийибитин сүгэрбит кутурҕаннаах кэмнэргэр өй-саная, үй-харчы өртүнэн өйөөбүт, көмөлөспүт үлэлиир коллективтарбытыгар, биргэ үөскээбит, үөрэммит доҕоруттар «Микола» баанынай хаһаайыстыбатын салайаччытыгар Местников Иннокентий Иннокентьевичка, аймахтарбытыгар, биһиги дьоннорбутугар барҕа махталбытын тиэрдэбит. Эйиэхэ барыгытыгар чэгиэн-чэбдик доруобуйаны, үлэҕэтигэр ситиһиини, бары үчүгэйи баҕарабыт, үтүө санаабыт ииэстубатын.

Ийэтэ, убайа, эдэйиэ, балта, кэргэнэ, оҕолоро, саҥаһа, күүгүттэрэ, чугас аймахтара.

Чурапчы сэлиэнньэтин олохтоохо, хоту көлөрүллүү кыттыылаах, кырдьаҕас механизатор

МАКАРОВ Степан Авксентьевич

үйүн ыарахан ыарыыттан өлбүтүнэн дириҥ кутурҕаннарын тиэрдэллэр:

—Кийиттигэр Розаҕа, уолуттар Степаҕа уһотребсоюзка биргэ үлэлээбит табаарыстарыгар, дьүөгэлэрэ.

—Уолуттар Степан Степанович, кийиттигэр Розалия Степановна Макаровтарга Поддержиэр.

«САҺА ОЛОХ» МАҒАҺЫЫН АҺЫЛЫННА

«Саҥа олох» саҥыыт редакциятын коммерческай «САҺА ОЛОХ» маҕаһынына аһылларга. Атыыга баалар: макароннай оҥоһуктар, огурсу, ораас консервалар, джемнэр, карамель кэмпэт, ас көрүҥэ, мас арыыта, шампунь, «Беломорканал» бөҕөрүөскэ, «Дымок» сигарета, уу сиэмэлэрэ уо.д.а. Сыаналара—рынок кэмнэриттэн чаҥчыкылар.

Маҕаһынын аадырыһа: Чурапчы сал. Карл Маркс уул. 24 №-ро. Тел. 21-932. Үлэлиир режимэ: сарсыарда 10 чаастан киэһэ 6 чааска диэри, эбэтэр 2 чаастан 3 чааска диэри, обедтаах баскыһыаннаах.

САҺА МАҒАҺЫЫНҐА СЫЛДЬАРҐЫТЫГАР ЫҢЫРАБЫТ

«Саҥа олох» хаһыат редакцията.

БИЛЛЭРИК

Чурапчы сэлиэнньэтин детсадка сылдьыбат оҕолордоох дьиэ кэргэттэрин истиҥнэригэр

1996 сыл I кварталлаах ааҕы харчы документалара толоруу хостоо. Аны II кварталҕа маанылаах документалары ааҕалаҕыт:

—1996 сыл I кварталлаах ааҕы хамыска ыспыраанканы;

—1996 сыл I кварталлаах ааҕы оҕоҕо ылар ыйдааҕы пособиеҕа ыспыраанканы.

Ыйытар телефон 21-053.

Чурапчы сэлиэнньэтин дьаһалтата.

САЙААПКА ХОМУЙАБЫТ

Тэриллэҕэр, хаһаайыстыбалар, чаастылай дьоннор истиҥнэригэр:

Суоллаах теплица пленкатыгар сайаапка хомуйабыт. Сыаната—1 метра 8 тыс. солк. 105 микрон хаалыҥнаах, иэн хос, иэнэ 140 см.

21-988, 21-805 телефоннарга билсиҥ.

ПРОДАЮ

Персональные компьютеры 486ДХ-4 и Пентиум-100 с комплектами мультимедиа. Принимаю заказы на компьютеры любых конфигураций. Ремонтирую персональные компьютеры и копировальные аппараты «Канон». Цены значительно ниже чем в Якутске. По всем вопросам обращаться в рабочее время по телефону 21-598.

АТЫЫЛЫЫБЫТ

Одьулуун нэһилиэгэр Дьаҕылыа бөҕүөлэгин иннигэр баар 7х8 м дьиэни. Уһаайбалаах, ампаардаах, булуустаах, ыскы хоспохтоох, душтаах, туалеттаах, оҕуруот сирдээх. Сыаната—кэпсэтиннэр. Эбэтэр эйигин варианнытыгар атастаһабын. 23-205 (Сылаҥка) телефоннаах 6 чаастан киэһэ билиҥ.

x x x

Суоллаах 1991 сыллааҕы тех-өрөмүөнтэн тахсыбыт МТЗ-82 тракторы.

Холуодалаах, кырыһалаах 8х9 дьиэ кэмнэйүн.

Ыскы уулаах бизин.

27-673 (Мугудай боһ.) тел. билсэргитигэр.

x x x

Суоллаах иккиэнэрэ Нерюнгриттан аҕалылларыбыт 1993 сыллааҕы, 36 тыс. км сүүрбүт ВАЗ-2121 («Нива») автомашинаны, сыаната—33 мил. солк., 1986 сыллааҕы 4х4 «Субару» автомашинаны. Тел. 24-323 (Дьабылы боһ.).

x x x

МТЗ-82 тракторы—35 мил. солк.

1993 сыллааҕы, 39 тыс. км сүүрбүт бортовой УАЗ автомашинаны—27 мил. солк.

Тел. 23-224.

СҮТҮКТЭР

Сылаҥ нэһилиэгин олохтоохо Михайлов Иван Семенович аатыгар бэриллибит хоту көһөрүллүү кыттыылаах туоһулуур 45 №-дээх дастабырыанньа сүппүтүнэн, дьиэҥ суоҕунан заҕыллар.

Тыыл, үлэ ветераана, Кылаанньаах нэһилиэгин олохтоохо

МАНАСЫТОВ Петр Петрович

үйүн ыарахан ыарыыттан өлбүтүнэн дириҥ кутурҕаннарын тиэрдэллэр:

—Күндүтүк саныыр убайдара Петр Петрович өлбүтүнэн саҥастарыгар кэрэхсиэр Варвара Алексеевнаҕа, оҕолоругар, кийиттэриигэр, күүгүттүгэр чугас аймахтара Манасытовтар, Павловтар, Андросовтар, Федоровтар, Сергеевтэр, Намыларовтар, Иннокентьевтар.

МАХТАНАБЫТ

18 сыл бүөбэйдээн, сылаас эйэ биирдэн, эйэрэс-сымаҥнас үлэлиит саҥаатын иҥнэт бүүччү диэн күлүкпүтүгэр ыанньа сылдьыбыт, ыччакы олоҕор ыраас ымыы саҥаалардаах, көрүө-истиэ диэбит тапталлаах күнү оҕобут МАКСИМОВ Александр Николаевич Одьулуунньаҕы ПТУ-нэ дэҥнитэр быыҕайга быыдьаан, соҕумардык ыар сүүктэннибит.

Бу хаһан да түбэспэтэх ыарахан, кутурҕаннаах күннэрбитигэр биһиэхэ күүс-көмө, суоҕ-ама, тирэх буолбут, моральнай-материальнай көмөнү оҥорбут амарах саҥаалаах дьоннорбутугар бука барыгытыгар: Чурапчы сэлиэнньэтин дьаһалтатыгар, улууспааҕы доруобуйа харыстабылын управлениетыгар, туберкулиоз больницатыгар, капитальнай тутуу управлениетин коллективыгар, оҕобут биирдэ үөрэммит табаарыстарыгар, учууталларыгар, Д. П. Коркин аатынан республиканскай спортивнай орто интернат-оскуола коллективыгар, оҕобут биирдэ ооннооон-көрүлэн оҕо саайын атаарбыт Мурун-Тымпыйдаатаабы доҕор-атас оҕолорун иитиҥ ахтыыларыгар, көмөлөрүгэр. Чурапчытаабы айымахтарбытыгар Корякин Г. Г., Карданевскай Г. П., Пелагея, Екатерина, Евдокия, Сергей, Михаил, Федор Старостиннарга, Ольга Петровна Посельскаяҕа, быраатталыы Григорий, Иннокентий, Виктор, Август, Мария Григорьевна Смирниковтарга, Надежда Максимовна, Николай Егорович, Таня, Гоша, Сима, Валера Сивцевтэргэ, Луцейдарга, Ноговицыннарга, Максимовтарга, Смирникова С. С., Макаровтарга, Боянниковтарга, Бойокурова М. М., Захарова Вера Иннокентьевнаҕа, кинэ бары оҕолоругар, Варвара, Александра Оконешниковларга, Мурун-Тымпыйа олохтоохторо ыкса ыалларбытыгар, Өймөкөөнтөн Малыхтарга, Дьокуускайтан Матвеев В. Х., Харитонов П. П., Харитонова Х. П., Жирков Н. А., Кытаанахтан Максимов П. Ф., Н. Ф. дьиэ кэргэттэриигэр, биирдэ үөрэммит, үлэлээбит табаарыстарбытыгар Пудовтарга, Массаевтарга, Ефимовтарга, Пустиновтарга, Корякин Т. Н., Неустроевтарга, Мыҥдаҕаайыттан Егоровтарга, Одьулуунтан Михайловтарга, Дьяконовтарга, Павловтарга, Константиновтарга, Барахсановтарга, Матвеевтарга, Сивцевтэргэ, Пудова С. П., дьиэ кэргэттэриигэр, оҕустарбыт доруобуйаны эмтээбит томтообут амарах саҥаалаах күн аанньал врачтарбытыгар У. Д. Поповаҕа, Н. И. Гулькоҕа, Е. В. Ермолаевааҕа, терапевтическай отделение врачыгар Г. Э. Куҕьминҕа, бары медперсоналларга сүүрүхтээх ыраахыт сүгүрүйэн туран ис сүрэхтэн иитиҥ махталбытын, барҕа баҕаныыбабытын тиэрдэбит.

Эйиэхэ хаһан да алдьархай аанньаабатын, соҕумар суоҕаабатын, кытаанах доруобуйаны, олоххутуар дьолу-соргуну баҕарабыт.

Ийэтэ Розалия, аҕата Николай, быраата Коленька, эдэйиэ Саргылана, күүгүтэ Михаил.

Одьулуун нэһилиэгин олохтоохо, колхозтаах тутуу, тыыл, үлэ, спорт ветераана, хоту көһөрүллүү кыттыылаах

МАТВЕЕВ Христофор Христофорович

ыарахан ыарыыттан өлбүтүнэн дириҥ кутурҕаннарын тиэрдэллэр:

—Кырдьаҕас күүгүттэрэ Христофор Христофорович өлбүтүнэн оҕолоругар, кийиттэриигэр, күүгүттүгэр, сиэнэриигэр Дьокуускайтан саҥастара Вера Иннокентьевна Старостина, Старостиннар, Турантаевтар, Луцейдар, Мыҥдаҕаайыттан Егоровтар, Одьулуунтан Старостиннар, Сивцевтэр, Чурапчыттан Ноговицыннар, Матвеевтар.

—Эмиэ кинилэргэ ыкса ыаллара Ефимовтар, Аргаковтар, Седалищевтар дьиэ кэргэттэрэ.

Дьокуускай куорат олохтоохо

МАКАРОВ Иван Петрович

өлбүтүнэн дириҥ кутурҕаннарын тиэрдэллэр:

—Балтыгар, бэйэлэрин үлэһиттэриигэр учуутал Алексеева Татьяна Петровнаҕа Чурапчы орто оскуолатын коллектива.

—Эмиэ кинилэргэ уонна кини кэргэнигэр Александр Степановичка Татьяна Петровнаны кытары Сылаҥ орто оскуолатын 1982 с. биирдэ үөрэнэн бүтэрбит табаарыстара.

—Эмиэ кинилэргэ Чурапчы орто оскуолатын иккиэн тылыгар учууталларын хоһоонуга.

—Кэргэниигэр, оҕолоругар, төрөппүттэриигэр, биирдэ төрөөбүттэриигэр табаарыстара.

Редактор Г. Г. ПОПОВ.

НАШ АДРЕС: 678700, с. Чурапча, ул. Карла Маркса, 26 «а». ТЕЛЕФОНЫ: редактор — 21-332, отделы — 21-285, общий — 21-505.

Учредители (соучредители) газеты — Редакция, Администрация улуса, Национальная издательско-полиграфическая компания «Сахаполиграфиздат». Газета издается на якутском языке, выходит по вторникам, четвергам и субботам. Индекс газеты: 54907. Объем—1 усл. п. лист, на 4-х страницах.

Автор суругар этиллэр санаа редакция позициятыгар шэлдьи сөп түбэһэр буолбаппыт. Суруккка ийэлдэр чахчылар кырдьыктахтыларыгар ыйытыллыбат автор туох бэлэмнээтэр.

ЗАКАЗ №№ 47—48. Чурапчинская улусная типография Национальной издательско-полиграфической компании «Сахаполиграфиздат», с. Чурапча, ул. Карла Маркса, 26 «а». Подписано в печать 17.04 18 ч. (гр. 18.00). Тираж 3369.